

DE ONSTERFELIJKEN

www.meulenhoff.nl

Chloe Benjamin

De onsterfelijken

ROMAN

Vertaald door Maaïke Bijnsdorp
en Lucie Schaap

MEULENHOF

Eerste druk januari 2019

Zesde druk juni 2020

ISBN 978-90-290-9381-1

ISBN 978-90-528-6192-0 (audio)

ISBN 978-94-023-1126-6 (e-book)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Immortalists*

Omslagontwerp: Sandra Chiu, bewerkt voor de Nederlandse editie
door DPS Design & Prepress Studio, Amsterdam

Omslagbeeld: © Shutterstock

Auteursfoto: © Nathan Jandl

Vormgeving binnenwerk: Adriaan de Jonge

© 2018 Chloe Benjamin

© 2019 Nederlandse vertaling Maaïke Bijnsdorp, Lucie Schaap
en Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn oma, Lee Krug

PROLOOG

De vrouw van Hester Street

1969

Varya

Varya is dertien.

Nieuw voor haar zijn de ruim zeven centimeter extra aan lengte en het donkere vachtje tussen haar benen. Haar borsten zijn een lichte welving, haar tepels twee roze muntjes. Ze heeft haar tot haar middel, lichtbruin, niet zwart zoals haar broer Daniel en geen blonde krullen zoals Simon of een koperen gloed zoals Klara. 's Ochtends maakt ze er twee ingevlochten vlechten van, die tot op haar middel hangen en bij het lopen zo lekker langs haar rug vegen, net als de staart van een paard. Haar neusje heeft ze van niemand, dat denkt ze tenminste. Tegen de tijd dat ze twintig is, zal het zijn uitgegroeid tot een majestueuze haviksneus: sprekend die van haar moeder. Maar zover is het nog niet.

Ze lopen dwars door de wijk: Varya, de oudste van de vier kinderen, Daniel van elf, Klara van negen en Simon van zeven. Daniel gaat voorop, voert ze mee door Clinton Street, dan door Delancey Street en linksaf Forsyth Street in. Ze lopen langs het Sara D. Roosevelt Park, blijven in de schaduw onder de bomen. 's Avonds gaat het er in het park ruig aan toe, maar deze dinsdagochtend liggen er alleen wat groepjes jonge mensen met hun wang in het gras gedrukt hun roes uit te slapen van de demonstraties van afgelopen weekend.

Als ze Hester Street bereiken, vallen de kinderen stil. Hier moeten ze langs Kleermakerij Gold, het bedrijf van hun vader. Hoewel het onwaarschijnlijk is dat hij hen zal zien – Saul gaat altijd compleet op in zijn werk, alsof hij niet de zoom van een herenpantalon vastnaait, maar het weefsel van het heelal – vormt hij toch een bedreiging voor de magie van deze broeierige julidag en het broze, ongewisse geheim waarvoor ze naar Hester Street zijn gekomen.

Simon is de jongste, maar watervlug. Hij draagt een afgeknipte spijkerbroek, een afdankertje van Daniel, dat Daniel op die leeftijd goed paste, maar bij Simon van zijn smalle heupen zakt. In zijn hand houdt hij een buideltje van chinoiseriestof met daarin zacht ritselende dollarbiljetten en blikkerig rinkelende munten.

‘Waar is het?’ vraagt hij.

‘We zijn er al, geloof ik,’ zegt Daniel.

Ze kijken omhoog naar het oude gebouw, naar de zigzaggende brandtrappen en de donkere, rechthoekige ramen op de vierde verdieping, waar degene voor wie ze zijn gekomen naar verluidt woont.

‘Hoe komen we binnen?’ vraagt Varya.

Het lijkt opvallend veel op hun eigen gebouw, behalve dat deze muren crèmekleurig zijn in plaats van bruin en er in totaal vier verdiepingen zijn in plaats van zes.

‘Aanbellen, zou ik zeggen,’ zegt Daniel. ‘We bellen aan bij de vierde verdieping.’

‘Jawel,’ zegt Klara. ‘Maar bij welk nummer?’

Daniel haalt een verkreukeld bonnetje uit zijn achterzak. Als hij weer opkijkt, heeft hij een kleur. ‘Ik weet het niet meer.’

‘Daniel!’ Varya staat tegen het gebouw aan geleund en wappert met haar hand voor haar gezicht. Het is meer dan dertig graden, zo warm dat haar gezicht kriebelt van het zweet langs haar haar-grens en haar rok tegen haar bovenbenen geplakt zit.

‘Wacht even,’ zegt Daniel. ‘Ik kom er wel weer op.’

Simon gaat op straat zitten met het buideltje als een platte kwal tussen zijn benen. Klara haalt een toffee uit haar zak. Voordat ze die uit de wikkel kan halen, gaat de deur van het gebouw open en komt er een man naar buiten. Hij heeft een bril met paars getinte glazen op en zijn paisley overhemd hangt open.

Hij knikt naar de kinderen Gold. ‘Willen jullie naar binnen?’

‘Ja,’ zegt Daniel. ‘Alstublieft.’ Hij staat op en loopt met een dankbaar knikje naar de man snel naar binnen voordat de deur kan dichtvallen. De anderen volgen hem op de voet. Daniel, hun onver-

schrokken, enigszins onhandige leider wiens idee dit allemaal was.

De week ervoor had hij bij Shmulke Bernstein een gesprek tussen twee jongens opgevangen toen hij in de rij stond voor de koosjere Chinese gerechten om zo'n warm eiercustardtaartje te kopen dat hij altijd wel lust, zelfs bij dit warme weer. De rij was lang en de ventilatoren zoefden snel rond, zodat hij naar voren moest buigen om te kunnen horen wat de jongens precies zeiden over de vrouw die tijdelijk haar intrek had genomen op de bovenste verdieping van een gebouw in Hester Street.

Op de terugweg naar Clinton Street 72 bonkte Daniels hart in zijn borst. Klara en Simon zaten op de grond in de slaapkamer het ladderspel te spelen, Varya lag boven in het stapelbed een boek te lezen en Zoya, de zwart-witte kat, lag op de verwarming in een vierkantje zon.

Daniel deed zijn plan uit de doeken.

'Ik begrijp het niet.' Varya drukte een vieze voet tegen het plafond. 'Wát doet die vrouw precies?'

'Dat zei ik toch.' Daniel was opgewonden, ongeduldig. 'Ze heeft bijzondere krachten.'

'Welke dan?' vroeg Klara. Ze verplaatste een pion. Ze had de eerste helft van de zomer besteed aan het zichzelf aanleren van Houdini's kaarttruc met een elastiekje, met beperkt succes.

'Ze zeiden dat ze kan waarzeggen,' zei Daniel. 'Dat ze kan voorspellen hoe je leven zal verlopen, of je een gelukkig of ongelukkig leven zal hebben. En dat is niet alles.' Hij steunde met zijn handen aan weerskanten tegen de deurpost en liet zijn lichaam zo ver mogelijk naar voren vallen. 'Ze kan je ook vertellen wanneer je doodgaat.'

Klara keek op.

'Belachelijk,' zei Varya. 'Dat kan niemand.'

'Maar stel dat ze het wel kan...' zei Daniel.

'Dan zou ik het niet willen weten.'

‘Waarom niet?’

‘Daarom niet.’ Varya legde haar boek neer, ging rechtop zitten en zwaaide haar benen over de rand van het bovenste bed. ‘Stel dat het slecht nieuws is? Stel dat ze je vertelt dat je doodgaat nog voordat je volwassen bent?’

‘Dan kun je het maar beter weten,’ zei Daniel. ‘Zodat je daarvoor alles gedaan hebt wat je wilde.’

Even zei niemand iets. Toen begon Simon te lachen, zijn tenge-re lichaam schokte. Daniel kreeg een kleur.

‘Ik meen het,’ zei hij. ‘Ik ga. Ik hou het hier geen dag langer uit. Ik vertik het gewoon. Gaat er nog iemand mee?’

Misschien zou er niets zijn gebeurd als het niet hartje zomer was geweest, met anderhalve maand vochtig-warme verveling achter de rug en nog eens anderhalve maand te gaan. Het appartement heeft geen airconditioning en in dit jaar, de zomer van 1969, lijkt het alsof iedereen van alles beleeft behalve zij. Iedereen tript en flipt in Woodstock en zingt ‘Pinball Wizard’ en kijkt naar *Midnight Cowboy*, een film waar de kinderen Gold geen van vieren heen mogen. Mensen trappen rellen voor Stonewall, beuken op deuren met uit de grond getrokken parkeermeters en smijten ramen en jukeboxen aan diggelen. Ze worden op de afgrijselijkst denkbare manieren vermoord, met chemische explosieven en geweren die vijfhonderdvijftig kogels achter elkaar kunnen afvuren. En al die gezichten verschijnen gruwelijk onmiddellijk en dichtbij op de televisie in de keuken van het gezin Gold. ‘Ze lopen godverdomme op de máán,’ zei Daniel, die tegenwoordig dit soort taal bezigt, maar alleen op veilige afstand van zijn moeder. James Earl Ray wordt veroordeeld, Sirhan Sirhan evenzo, en intussen spelen de kinderen Gold kaartspelletjes of darts of zijn ze bezig Zoya uit een open kachelpijp achter de oven te lokken, die de kat kennelijk beschouwt als haar rechtmatige stek.

Er was echter iets anders wat voor precies de juiste gemoedsstemming zorgde die deze pelgrimstocht vereiste: na deze zomer zal het nooit meer hetzelfde zijn. Varya gaat volgend jaar met haar

vriendin Aviva naar de Catskills, Daniel zal opgeslokt worden door de geheime rituelen van de buurtjongens, blijven over Klara en Simon, die op elkaar aangewezen zullen zijn. Maar in 1969 zijn de vier kinderen nog een eenheid, aan elkaar geklonken alsof het niet anders kan.

‘Ik ga mee,’ zei Klara.

‘Ik ook,’ zei Simon.

‘Hoe krijgen we een afspraak bij haar?’ vroeg Varya, die met der-tien inmiddels wist dat niets in het leven gratis is. ‘Wat kost het?’

Daniel fronste. ‘Ik zoek het uit.’

Zo begon het dus: een geheim, een waagstuk, een brandtrap die ze gebruikten om aan het spiedende oog van hun alomtegenwoordige moeder te ontsnappen, die telkens als ze hen lumme-lend in de kinderkamer aantrof riep dat ze de was moesten ophan-gen of die kat verdorie nog aan toe uit de kachelpijp vissen. De kinderen gingen op inlichtingen uit. De eigenaar van een goo-chelwinkel in Chinatown had weleens iets over de vrouw in Hes-ter Street gehoord. Ze was een nomade, zei hij tegen Klara, ze reis-de stad en land af, voorspelde overal de toekomst. Voordat Klara wegging, stak de man een vinger op, dook een smal gangpad in en kwam terug met een groot, vierkant boekwerk dat *De kunst van het waarzeggen* heette. Op het voorplat stonden twaalf ogen met eromheen allerlei symbolen. Klara betaalde vijfenzestig cent en liep met het boek tegen haar borst gedrukt naar huis.

Sommige bewoners van Clinton Street 72 kenden de vrouw ook. Mevrouw Blumenstein had haar in de jaren vijftig ontmoet op een geweldig feestje, vertelde ze Simon. Ze kwam naar buiten om haar schnauzer uit te laten en zag Simon op het stoepje zitten, waar de hond prompt een keutel produceerde die mevrouw Blu-menstein niet opruimde.

‘Ze heeft mijn hand gelezen. Ze zei dat ik heel lang zou leven,’ zei mevrouw Blumenstein, en ze boog naar voren om haar woor-den te benadrukken. Simon hield zijn adem in: de adem van me-

vrouw Blumenstein rook muf, alsof ze negentig jaar oude lucht uitblies die ze ooit als baby had ingeademd. ‘En weet je, jongen, ze had nog gelijk ook.’

De hindoeïstische bewoners van de vijfde verdieping noemden de vrouw een *rishika*, een zieneres. Varya wikkelde een stuk van Gerties koegel in folie en nam het mee naar Ruby Singh, die bij haar in de klas zat, in ruil voor een bord Indiase boterkip. Ze gingen op de brandtrap zitten eten terwijl de zon onderging en ze hun blote benen onder het roosterwerk lieten bungelen.

Ruby wist alles van de vrouw. ‘Twee jaar geleden, ik was toen elf, was mijn oma ziek,’ vertelde ze. ‘Volgens de eerste dokter was het haar hart. Hij zei dat ze nog drie maanden te leven had. Maar volgens de tweede dokter was ze sterk genoeg om er weer bovenop te komen. Hij zei dat ze nog wel twee jaar te leven had.’

Onder hen reed een taxi met piepende banden door Rivington Street. Ruby draaide haar hoofd om en tuurde naar de East River, die groenbruin was van de drek en het rioolwater.

‘Hindoes sterven thuis,’ zei ze, ‘omringd door familie. Zelfs familie van papa’s kant in India wilde komen, maar wat moesten we tegen ze zeggen? Blijf een jaar of twee? Toen hoorde papa over de rishika. Hij ging naar haar toe en zij noemde een datum, de datum waarop *dadi* zou sterven. We zetten dadi’s bed in de voorkamer, met het hoofdeinde zo dat ze naar het oosten keek. We staken een lamp aan en waakten bij haar bed: we zeiden gebeden en zongen hymnes. Papa’s broers kwamen met het vliegtuig uit Chandigarh. Ik zat met mijn neven en nichten op de grond. We waren met z’n twintigen, misschien ook meer. Toen dadi op zestien mei stierf, precies zoals de rishika had voorspeld, huilden we van opluchting.’

‘Waren jullie niet boos?’

‘Waarom zouden we boos moeten zijn?’

‘Dat de vrouw jullie oma niet heeft gered,’ zei Varya. ‘Dat ze haar niet heeft genezen.’

‘De rishika heeft ons een kans gegeven om afscheid te nemen. Dat kunnen we haar nooit terugbetalen.’ Ruby stak het laatste

stukje koegel in haar mond en vouwde de folie dubbel. 'Ze had dadi trouwens niet eens kunnen genezen. Ze weet dingen, de rishika, maar ze kan ze niet verhinderen. Ze is God niet.'

'Waar is ze nu?' vroeg Varya. 'Daniel hoorde dat ze ergens in Hester Street woont, maar hij weet niet precies waar.'

'Dat weet ik ook niet. Ze woont steeds weer ergens anders. Voor haar eigen veiligheid.'

Binnen in de woning van de familie Singh klonk een harde klap, gevolgd door geschreeuw in het Hindi.

Ruby stond op en veegde de kruimels van haar rok.

'Hoe bedoel je voor haar eigen veiligheid?' vroeg Varya, die ook opstond.

'Je hebt altijd mensen die zo'n vrouw niet met rust kunnen laten,' zei Ruby. 'Een vrouw die dat soort dingen weet.'

'Rubina!' riep Ruby's moeder.

'Ik moet gaan.' Ruby sprong door het raam naar binnen en duwde het achter zich dicht, zodat Varya via de brandtrap naar de derde verdieping moest afdalen.

Het verbaasde Varya dat zo veel mensen iets over die vrouw konden vertellen en dat toch niet iedereen wist wie ze was. Toen ze over de zieneres begon tegen de mannen die bij Katz's Delicatessen achter de toonbank stonden, de mannen met op hun arm een getatoeëerd nummer, keken ze haar angstig aan.

'Dat is niets voor kinderen,' zei een van hen. 'Blijf liever uit de buurt van dat soort zaken.'

Zijn stem klonk scherp, alsof Varya hem persoonlijk had beleidigd. Ze voelde zich opgelaten, vertrok snel met haar broodje en zei er niets meer over.

Uiteindelijk kreeg Daniel het adres van dezelfde jongens die hij als eersten over de vrouw had horen praten. Hij zag hen dat weekend op de voetgangersstrook van de Williamsburg Bridge, waar ze tegen de reling geleund stonden te blowen. Ze waren ouder dan hij, veertien misschien. Daniel bekende eerst schoorvoetend

dat hij had staan luistervinken voordat hij vroeg of ze hem nog meer konden vertellen.

De jongens leken hem niets kwalijk te nemen. Ze vertelden grif op welk huisnummer de vrouw volgens de geruchten woonde, maar hoe je een afspraak met haar kon maken wisten ze niet. Er werd wel beweerd dat je iets voor haar moest meenemen. Volgens sommigen geld, anderen zeiden dat de vrouw geld zat had en dat je iets origineels moest verzinnen. Er was een jongen die met een bloederige eekhoorn was komen aanzetten, die hij langs de weg had gevonden, met een tang had opgeraapt en in een dichtgebonden plastic zak had overhandigd.

Varya voerde aan dat vast niemand daarop zat te wachten, zelfs een waarzegster niet, dus toen legden ze al hun zakgeld bij elkaar, stopten het in het buideltje en hoopten dat het genoeg zou zijn.

Als Klara niet thuis was, haalde Varya *De kunst van het waarzeggen* onder Klara's bed vandaan en klom ermee op haar eigen bed. Liggend op haar buik proefde ze de woorden: *haruspice* (waarzeggen aan de hand van de ingewanden van geofferde dieren), *ceromantie* (aan de hand van gestolde wasfiguren), *rabdomantie* (met wichelroedes). Op koelere dagen woei er een briesje naar binnen dat de familiestambomen en oude foto's op de muur naast haar bed liet ritselen. Met behulp daarvan kon ze het spoor van de mysterieuze, onzichtbare doorgifte van eigenschappen volgen: genen die bij de een actief zijn en bij de ander sluimeren, de lange, slungelige benen van opa Lev die Saul overgeslagen hadden en bij Daniël weer tevoorschijn waren gekomen.

Nadat zijn moeder tijdens de pogroms van 1905 was vermoord, was Lev met zijn vader, die stoffenhandelaar was, op een stoomschip naar New York gekomen. Op Ellis Island werden ze onderzocht op ziektes en ondervraagd in het Engels, met uitzicht op de vuist van de ijzeren vrouw die onbewogen toekeek vanaf de zee die ze zojuist waren overgestoken. In New York repareerde Levs vader naaimachines, Lev zelf werkte in een kledingfabriek van een Duitse Jood die het toestond dat Lev de sjabbat hield. Lev

klom op tot afdelingschef en later tot een van de chefs. In 1930 opende hij in een kelderwoning in Hester Street zijn eigen zaak: Kleermakerij Gold.

Varya was vernoemd naar de moeder van haar vader, die tot hun pensioen de boekhouding voor haar man Lev had gedaan. Over haar grootouders van moederskant weet ze niet zo veel, alleen dat haar oma Klara heette, net als Varya's jongere zusje, en dat ze in 1913 uit Hongarije naar Amerika was gekomen. Ze was overleden toen Varya's moeder, Gertie, pas zes was. Gertie heeft het vrijwel nooit over haar. Klara en Varya waren eens Gerties slaapkamer binnengeglipt om te speuren naar sporen van hun grootouders. Als honden roken ze de geheimzinnigheid die om hun moeders ouders hing, een vleugje schande en schaamte, en al snuffelend bereikten ze de ladekast waarin Gertie haar ondergoed bewaarde. In de bovenste la vonden ze een gelakt houten doosje met gouden scharnieren. Erin zat een vergeeld stapeltje foto's van een kleine, schalkse vrouw met kort zwart haar die zwoel uit haar ogen keek. Op de eerste foto had ze een soort balletpakje met aangenaaid rokje aan. Ze stond met één heup iets gekanteld en hield een stok boven haar hoofd. Op een andere foto zat ze op een paard en boog iets naar achteren waardoor je een stukje van haar buik zag. Op de foto die Varya en Klara het mooist vonden, hing de vrouw in de lucht aan een touw dat ze tussen haar tanden vasthield.

Er waren twee aanwijzingen dat deze vrouw hun oma was. Om te beginnen was er een oude, verkreukelde foto vol vettige vingers met daarop dezelfde vrouw naast een lange man en een jong kind. Varya en Klara herkenden in het kind hun moeder, ook al was ze op die foto heel klein: ze hield de handen van haar ouders stevig vast met haar eigen mollige knuistjes en trok een strak gespannen, zorgelijk gezicht zoals Gertie nog steeds kon opzetten.

Klara eigende zich het doosje plus inhoud toe.

'Het is van mij,' zei ze. 'Ik draag haar naam. En ma doet er toch niets mee.'

Maar ze ontdekten al snel dat dat niet waar was. De ochtend na-

dat Klara het gelakte doosje had ingepikt en in hun slaapkamer onder haar bed had verstopt, klonk er een schrille uitroep uit de kamer van hun ouders, gevolgd door een opgewonden verhoor door Gertie en gedempte ontkenningen van Saul. Niet veel later kwam Gertie de kinderkamer binnenstormen.

‘Wie heeft het meegenomen?’ riep ze. ‘Wie?’

Haar neusvleugels stonden wijd open en haar brede heupen hielden het licht tegen dat anders altijd vanaf de gang naar binnen viel. Klara gloeide van angst en kon maar net haar tranen verbijten. Zodra Saul naar zijn werk vertrokken was en Gertie briesend de keuken in was verdwenen, sloop Klara naar de ouderlijke slaapkamer en zette het doosje terug op de plek waar ze het vandaan had. Maar Varya wist dat als er verder niemand thuis was, Klara de foto’s weer tevoorschijn haalde. Dan keek ze geboeid naar het kleine vrouwtje, haar sterke uitstraling, haar glamour, en bezwoer dat ze haar naamgenoot eer aan zou doen.

‘Kijk niet zo om je heen,’ bijt Daniel hun fluisterend toe. ‘Doe alsof je hier hoort.’

De kinderen lopen haastig de trappen op. De lichtbruine verf op de muren bladdert af en op de overlopen is het donker. Op de vierde verdieping blijft Daniel staan.

‘En nu?’ vraagt Varya zacht aan Daniel. Ze vindt het leuk als Daniel het even niet meer weet.

‘We wachten tot er iemand naar buiten komt,’ zegt Daniel.

Maar Varya wil niet wachten. Ze is onrustig, ineens angstig ook en loopt alvast in haar eentje de gang in.

Ze had gedacht dat de toverkracht voelbaar zou zijn, maar de deuren op deze verdieping zien er allemaal hetzelfde uit, met gebutste koperen deurknoppen en huisnummers. De vier van nummer vierenvijftig ligt op zijn kant. Als Varya dichterbij die deur komt, hoort ze geluiden van een televisie of radio: een honkbalwedstrijd. Ze gaat ervan uit dat een rishika niet geïnteresseerd is in honkbal en doet weer een stapje achteruit.

De kinderen hebben zich over de gang verspreid. Daniel staat met zijn handen in zijn zakken bij het trapgat de deuren in de gaten te houden. Simon voegt zich bij Varya voor nummer vierenvijftig, gaat op zijn tenen staan en duwt met zijn wijsvinger de vier op zijn plaats. Klara was eerst de andere kant op geslenterd, maar komt nu bij hen staan. Ze laat een wolk van Breck Gold Formula achter zich, speciale shampoo die ze heeft gekocht met weken opgespaard zakgeld. De rest van het gezin gebruikt Prell, een zee-wiergroen geleiachtig goedje dat je uit een plastic tube moet persen, net als tandpasta. Hoewel Varya er hardop de spot mee drijft – zij zou nooit zo veel uitgeven aan shampoo – is ze jaloers op Klara, die naar rozemarijn en sinaasappel ruikt en die nu haar hand omhoog brengt om aan te kloppen.

‘Wat doe je?’ fluistert Daniel. ‘Je weet niet wie daar woont. Straks is het een...’

‘Ja?’

De stem aan de andere kant van de deur klinkt laag en bars.

‘We komen voor de vrouw,’ zegt Klara.

Stilte. Varya houdt haar adem in. In de deur zit een kijkgaatje, het is kleiner dan het gummetje op een potlood.

Aan de andere kant van de deur schraapt iemand zijn keel.

‘Een voor een,’ zegt de stem.

Varya kijkt snel naar Daniel. Ze hadden niet voorzien dat ze gescheiden zouden worden. Maar nog voordat ze een tegenvoorstel kunnen doen, wordt er een grendel opzijgeschoven en stapt Klara – weet ze wel wat ze doet? – naar binnen.

Niemand weet precies hoe lang Klara binnen is. Voor Varya’s gevoel duurt het uren. Ze zit met opgetrokken knieën tegen de muur en denkt aan sprookjes: heksen die kinderen ontvoeren, heksen die kinderen opeten. Een angstboom ontspruit in haar buik en groeit, tot de deur op een kier opengaat.

Varya komt haastig overeind, maar Daniel is sneller. Je kunt niets zien van binnen, maar Varya hoort muziek, het lijkt wel een

mariachiorkest, en het gerammel van een pan op een brander.

Voordat Daniel naar binnen gaat, kijkt hij om naar Varya en Simon. 'Maak je geen zorgen,' zegt hij.

Maar dat doen ze wel.

'Waar is Klara?' vraagt Simon, als Daniel weg is. 'Waarom is ze niet teruggekomen?'

'Ze is nog binnen,' zegt Varya, hoewel dezelfde vraag door haar hoofd speelt. 'We zien ze allebei daar als wij ook naar binnen gaan. Ze zitten vast gewoon... op ons te wachten.'

'Dit was een slecht idee,' zegt Simon. Zijn blonde krullen plakken tegen zijn hoofd van het zweet. Omdat Varya de oudste is en Simon de jongste, heeft ze het gevoel dat ze hem zou moeten kunnen bemoederen, maar Simon is een raadsel voor haar. Alleen Klara lijkt hem te begrijpen. Hij zegt minder dan de anderen. Tijdens het eten zit hij met gefronst voorhoofd en een glazige blik in zijn ogen aan tafel. Maar hij is snel en alert als een konijn. Soms loopt Varya met hem naar de synagoge en dan ontdekt ze ineens dat hij weg is. Ze weet dat Simon alleen maar alvast vooruit gerend is of ergens achter haar is blijven hangen, maar het voelt elke keer alsof hij in het luchtledige is opgelost.

Als de deur weer opengaat, op datzelfde kleine kiertje, legt Varya haar hand op zijn schouder. 'Ga jij maar eerst, Simon. Ik blijf hier op de uitkijk staan. Goed?'

Voor wat of wie weet ze zelf ook niet. De gang is nog net zo leeg als toen ze hier kwamen. Eigenlijk is Varya vooral bang: ze mag dan wel de oudste zijn, toch laat ze de anderen liever voorgaan. Maar Simon schijnt het gerust te stellen. Hij veegt een lok uit zijn ogen voordat hij naar binnen verdwijnt.

Als ze eenmaal alleen is, zwelt Varya's angst aan. Ze voelt zich afgesneden van haar broers en zusje, alsof ze aan wal staat en hun schepen ziet wegvaren. Ze had hen ervan moeten weerhouden om hierheen te gaan. Als de deur eindelijk weer opengaat, voelt ze het zweet op haar bovenlip en in de tailleband van haar rok. Maar

het is te laat om rechtsomkeert te maken en de anderen wachten. Varya duwt de deur open.

Achter de deur bevindt zich een klein gemeubileerd appartement dat zo tjokvol spullen staat dat ze in eerste instantie niemand ziet. Op de grond staan boekenstapels, als miniatuurwolkenkrabbers. De planken in de keuken liggen vol kranten in plaats van levensmiddelen, op het aanrecht staat her en der houdbare etenswaar: crackers, ontbijtgranen, soep in blik, een stuk of tien vrolijk gekleurde doosjes met verschillende theesmaken. Er zijn tarotkaarten en speelkaarten, horoscopen en astrologische kalenders. Varya ontdekt er één in het Chinees, een ander met Romeinse cijfers en nog een met daarop de maanstanden. Ze ziet een vergeelde poster van de *I Tjing* met hexagrammen die haar doen denken aan Klara's *De kunst van het waarzeggen*, een met zand gevulde vaas, gongs en koperen schalen, een lauwerkrans, een stapel houten stokjes met horizontale inkervingen en een schaal met stenen, waarvan sommige vastgebonden zijn aan lange stukken touw.

Alleen in een hoekje bij de deur is wat ruimte vrijgemaakt. Er staan twee klapstoelen en daartussen een klaptafel. Op een kleiner tafeltje liggen rode rozen van stof en een opgeslagen bijbel met ernaast twee witte gipsen olifanten, een votiefkaars, een houten kruis en drie beeldjes: een van Boeddha, een van de Maagd Maria en een van Nefertiti, wat Varya weet dankzij een handgeschreven bordje met daarop NEFERTITI.

Een gevoel van schuld borrelt in Varya op. Ze weet van de jesjiva dat het vereren van idolen verboden is, heeft ernstig geluisterd naar rabbi Chaim toen hij voorlas uit het traktaat Avodah Zarah. Haar ouders zouden niet willen dat ze hier was. Maar heeft God niet de waarzegster geschapen, net zoals Hij Varya's ouders heeft geschapen? In de synagoge probeert Varya altijd te bidden, maar God lijkt nooit te antwoorden. De rishika zal tenminste iets terugzeggen.

De vrouw staat bij de gootsteen losse thee in een fijnmazige metalen bal te schudden. Ze draagt een wijde katoenen jurk, leren

sandalen en een blauwe hoofddoek. Haar lange bruine haar valt in twee dunne vlechten op haar schouders. Ze is fors, maar haar bewegingen zijn sierlijk en beslist.

‘Waar zijn de anderen?’ Varya’s stem klinkt hees en ze schaamt zich voor de wanhoop die ze er zelf in hoort doorklinken.

De gordijnen zijn dicht. De vrouw pakt een beker van de bovenste plank en legt de metalen bal erin.

‘Ik wil weten waar mijn broers en mijn zus zijn,’ zegt Varya, luid nu.

Een ketel op het fornuis begint te fluiten. De vrouw zet het gas uit, pakt de ketel en houdt hem boven de beker. Een dikke, heldere straal water stroomt eruit en de geur van gras verspreidt zich in de kamer.

‘Buiten,’ zegt ze.

‘Niet waar. Ik heb op de gang staan wachten en heb ze niet naar buiten zien komen.’

De vrouw loopt naar Varya toe. Ze heeft pafferige wangen, een knollenneus en een pruilmond. Haar huid is lichtbruin getint, net als bij Ruby Singh.

‘Als je me niet vertrouwt, kan ik niets voor je doen,’ zegt ze. ‘Trek je schoenen uit. En ga dan maar zitten.’

Varya trekt bedeesd haar schoenen uit en zet ze naast de deur. Misschien heeft de vrouw gelijk. Als Varya haar niet wil vertrouwen, is deze hele onderneming voor niets geweest, net als alles wat het hun heeft gekost: hun vaders boze blik, hun moeders ongenoegen, vier keer wekenlang opgespaard zakgeld. Ze gaat aan de klaptafel zitten. De vrouw zet de beker thee voor haar neer. Varya denkt aan tincturen en gifdrankjes, aan Rip van Winkle en zijn twintig jaar durende slaap. Dan denkt ze aan Ruby. ‘Ze weet dingen, de rishika,’ had Ruby gezegd. ‘Dat kunnen we haar nooit terugbetalen.’ Varya pakt de beker en neemt een slokje.

De rishika gaat op de klapstoel tegenover Varya zitten. Ze laat haar ogen over haar gespannen schouders, haar klamme handen, haar gezicht gaan.

‘Je voelt je al een tijdje niet zo fijn, hè, meiske?’

Varya slikt haar verrassing in. Ze schudt haar hoofd.

‘Hoop je de hele tijd dat je je weer beter zal gaan voelen?’

Varya zwijgt, maar haar hart gaat tekeer.

‘Je maakt je zorgen,’ zegt de vrouw knikkend. ‘Er zit je van alles dwars. Je zet een glimlach op, lacht aan de buitenkant, maar diep vanbinnen ben je niet gelukkig. Je bent alleen. Heb ik gelijk?’

Varya’s lippen trillen instemmend. Haar hart voelt zo bezwaard dat ze bang is dat het zal barsten.

‘Eeuwig zonde,’ zegt de vrouw. ‘Aan het werk dan maar.’ Ze knipt met haar vingers en wijst. ‘Geef me je hand.’

Varya schuift naar het puntje van haar stoel en houdt haar hand op voor de rishika, die zelf soepele, koele handen heeft. Varya ademt snel. Ze weet niet wanneer ze voor het laatst een onbekende heeft aangeraakt. Ze probeert er altijd voor te zorgen dat er een beschermende laag tussen haar en andere mensen zit, als een soort regenjas. Als ze thuiskomt van school, waar de tafeltjes vol vettige vingers zitten en de speelplaats besmet is door de kleuters, wast ze haar handen tot die ruw en rood zijn.

‘Kunt u het echt?’ vraagt ze. ‘Zien wanneer ik doodga?’

De grilligheid van het toeval maakt haar bang: de neutraal gekleurde pillen die je geest kunnen verruimen of op z’n kop zetten, de willekeurig gekozen mannen die naar de Baai van Cam Ranh werden verscheept en naar de dichtbegroeide berg Dong Ap Bia trokken, waar duizenden de dood vonden in de bamboebosjes en het veertig meter hoge olifantsgras. Eugene Bogopolski, die ook bij haar in de klas zat, had drie broers die alle drie naar Vietnam moesten toen Varya en Eugene pas negen waren. Ze keerden ook alle drie terug en de familie Bogopolski gaf een feest bij hen thuis in Broome Street. Het jaar daarop dook Eugene in het zwembad, sloeg met zijn hoofd op het beton en stierf. Varya’s sterfdatum zou tenminste iets zijn, misschien wel het allerbelangrijkste, wat ze zeker zou kunnen weten.

De zieneres kijkt Varya aan. Haar ogen zijn net glimmende,

zwarte kniekers. 'Ik kan je helpen,' zegt ze. 'Ik kan zorgen dat het beter met je gaat.'

Ze bekijkt Varya's hand, eerst de vorm ervan, dan de stevige, vierkante vingers. Zachtjes buigt ze Varya's duim naar achteren, maar veel geeft die niet mee. Ze bestudeert de ruimte tussen Varya's ringvinger en pink, knijpt in het topje.

'Wat zoekt u?' vraagt Varya.

'Je karakter. Weleens van Heraclitus gehoord?' Varya schudt van nee. 'Een Griekse filosoof. Iemands karakter is zijn lot, heeft hij gezegd. Die twee zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden, als broer en zus. Wil je weten hoe de toekomst eruitziet?' Ze wijst met haar vrije hand naar Varya. 'Kijk maar in de spiegel.'

'En als ik verander?' Varya kan moeilijk geloven dat haar toekomst al in haar zit, als een actrice die tientallen jaren in de coulissen staat te wachten tot ze eindelijk het toneel op mag.

'Dan zou je bijzonder zijn. De meeste mensen veranderen niet.'

De rishika draait Varya's hand om en legt hem op tafel.

'21 januari 2044.' Haar stem klinkt nuchter, alsof ze zegt hoeveel graden het is of wie de wedstrijd heeft gewonnen. 'Je hebt ruim de tijd.'

Heel even voelt Varya zich bevrijd van een drukkende last. Tweeduizend-vierenveertig, dat betekent dat ze achtentachtig wordt, een heel behoorlijke leeftijd om dood te gaan. Maar dan speelt de twijfel weer op.

'Hoe weet u dat?'

'Ik zei toch dat je me moest vertrouwen?' De rishika trekt een borstelige wenkbrauw op en fronst. 'Ga nu naar huis en denk na over alles wat ik heb gezegd. Als je dat doet, zul je je beter voelen. Maar je mag het er met niemand over hebben, begrepen? Wat er in je hand staat, wat ik je heb verteld, dat is iets tussen jou en mij.'

De vrouw kijkt Varya strak aan en Varya beantwoordt haar blik. Nu Varya degene is die de ander kritisch opneemt en niet andersom, gebeurt er iets vreemds. De ogen van de vrouw verliezen hun glans en ze beweegt niet langer sierlijk. Het is te mooi, het lot dat